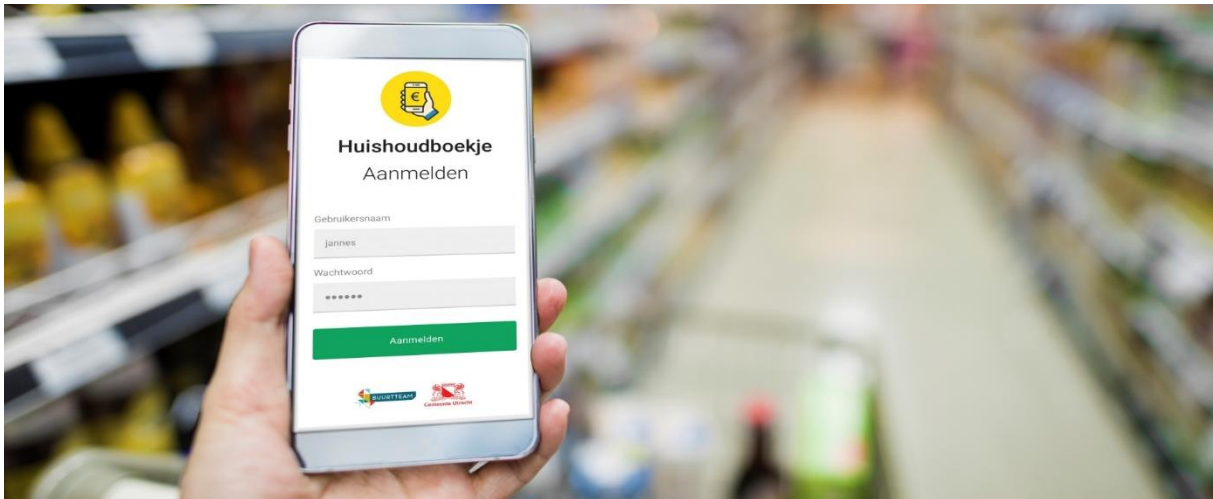

Waarom het Huishoudboekje behoort tot de beste overheidsinnovatie van het jaar 2021

Het Huishoudboekje is op meerdere manieren onderscheidend én innovatief. Het gaat niet alleen over **de grote maatschappelijke impact** dat het Huishoudboekje nu al heeft voor kwetsbare Utrechters, én in de toekomst gaat hebben door Landelijke opschaling. Of **de techniek achter het Huishoudboekje** dat ervoor zorgt dat de kosten voor de uitvoering een stuk lager zijn dan andere vormen van inkomensbeheer. **Het Huishoudboekje is een voorbeeld voor anderen door de manier waarop we werken, ontwikkelen en leren:**

- Het Huishoudboekje is een van de eerste **common ground projecten**
- We werken als **community** samen aan dit product.
- We werken **kort cyclisch**. Vanaf de start van de ontwikkeling is er gekozen voor een herhalend proces van ontwerpen, bouwen en testen.
- We werken vanuit **de leefwereld en behoefte van inwoners**. Processen, wetten en regels zijn ondersteunend aan het resultaat, niet leidend.

Deze manier van werken is niet eenvoudig, en is niet alleen maar een succesverhaal. Juist doordat het nieuw is, gaat het met vallen en opstaan. We zijn continue het wiel aan het uitvinden omdat er nog geen wiel bestaat. Dit vraagt van ons veel **creativiteit, flexibiliteit, vertrouwen, doorzettingsvermogen én lef!** Daarom behoort het Huishoudboekje tot de beste overheidsinnovatie van het jaar 2021.

Andere organisaties over het Huishoudboekje

[App "huishoudboekje" voor schuldrisicocolopers - Binnenlands Bestuur](#)

[Bijeenkomsten Simpel Switchen in de Participatieketen | Divosa](#)

[VNG Realisatie e-magazine #9 - Het Huishoudboekje voor alle gemeenten](#)

[Huishoudboekje Utrecht - schuldenenincasso.nl](#)

[De financiën uit handen, de regie in handen met het Digitaal Huishoudboekje - Regie op Gegevens](#)

Dimensie I

Waarom een Huishoudboekje?

We weten dat...

- Inwoners met geldzorgen zich pas melden bij € 40.000, - schuld
- Het de maatschappij circa € 100.000, - per gezin kost om dit op te lossen
- 80% van de aanmeldingen bij het buurtteam te maken hebben met financiën
- Er in Utrecht circa 12.000 inwoners zijn met geldzorgen. En we op dit moment circa 3800 inwoners met schulden helpen.
- De werklust van een budgetbeheerder in Utrecht 50 inwoners is.
- Inwoners (pas) in aanmerking komen voor budgetbeheer bij de gemeente wanneer er sprake is van problematische schulden.

Kortom er is meer vraag dan we met het traditionele aanbod en middelen kunnen opvangen. En de maatschappelijke kosten zijn te hoog om niet vroegtijdig ondersteuning aan te bieden.

In Utrecht wonen ruim 23.000 huishoudens die moeten rondkomen van een laag inkomen ([Utrecht monitor](#)).¹ Juist voor mensen met wisselende inkomsten die maar net kunnen rondkomen is hun financiële huishouding een uitdaging. Als gemeente zoeken we daarom naar manieren om mensen op een betaalbare en laagdrempelige manier vroegtijdig te ondersteunen. Gemeente Utrecht is het project Huishoudboekje gestart om door digitale innovatie Utrechters te helpen met hun financiële problemen. Dit door in een vroeg stadium Utrechters te ontzorgen en de escalatie van schulden te voorkomen. Daarbij staat centraal dat het Huishoudboekje betrouwbaar, toegankelijk en begrijpelijk is voor iedereen, en zeker voor de mensen die niet digitaal vaardig zijn.

Wat is het Huishoudboekje?

Sinds 2019 werkt de afdeling Werk & Inkomen van de gemeente Utrecht met het Huishoudboekje. Deze voorziening helpt mensen het eigen budget te beheren in een moment van hun leven dat ze dit zelf niet kunnen. Het Huishoudboekje werkt zo, dat de inkomsten van de deelnemer (loon, uitkering en toeslagen) op een gemeentelijke rekening binnenkomen. Vaste lasten (huur, water, energie en zorgverzekering) kunnen automatisch geïncasseerd worden door vaste lasten partijen vanuit diezelfde rekening. Deelnemers ontvangen een bedrag per maand aan leefgeld. De gemeente vangt met een buffer schommelingen in inkomsten en lasten op. Het voordeel van het Huishoudboekje ten opzichte van andere inkomensbeheer concepten is dat dit product door de techniek arbeidsluw is. Het boeken van betalingen en het maken van betaalinstructies voor betalingen van leefgeld gaan automatisch, waardoor de uitvoeringskosten laag zijn. Daarnaast is het Huishoudboekje uniek in het gebruik van een buffer om maandelijks schommelingen voor mensen op te vangen.

Huishoudboekje Utrecht uitgelegd in een filmpje: <https://www.youtube.com/watch?v=oycd0VeR7Ic>

Huishoudboekje Rotterdam uitgelegd in een filmpje: <https://youtu.be/4QOBpA4I10o>

---

¹ In Utrecht verstaan we onder een laag inkomen. Huishoudens met een inkomen lager of gelijk aan 125% van de bijstandsnorm.

Hoe werkt het Huishoudboekje?

1. Meld je aan via utrecht.nl/huishoudboekje

Samen kijken we of het Huishoudboekje de juiste hulp is en regelen we je deelname.

2. De gemeente regelt je geldstroom.

De gemeente regelt dat je inkomen bij de gemeente binnenkomt. En betaalt maandelijks je huur of hypotheek, zorgverzekering en energie- en waterrekening.

3. Je ontvangt het bedrag dat overblijft

Het bedrag dat overblijft nadat je woning, zorgverzekering en water- en energierekening zijn betaald, ontvang je op je eigen rekening om andere lasten van te betalen of leuke dingen van te doen.

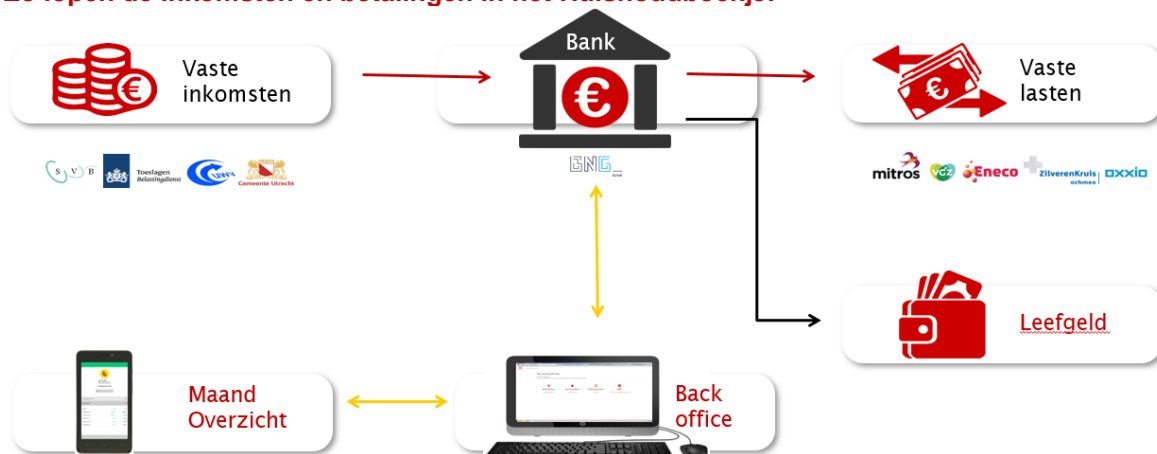

4. Je logt in op de website

Hier vind je digitaal je overzicht van je geld.

Zo lopen de inkomsten en betalingen in het Huishoudboekje:

Het Huishoudboekje is een oplossing die gemeenten naar behoefte voor verschillende doelgroepen kunnen inzetten:

- Utrecht zet het Huishoudboekje breed in: **alle Utrechters** die financiële stress ervaren mogen hieraan meedoen. Zowel inkomsten en uitgaven worden via een gemeentelijke rekening beheerd. Deelnemers ontvangen elke maand leefgeld.
- Vooruitlopend op de nieuwe wet inburgering (per 1-1-2022) zijn we in Utrecht al gestart met het [financieel ontzorgen](#) van **statushouders** door middel van het Huishoudboekje.
- Ten slotte is in Utrecht een pilot met het Vaste Lastenpakket gestart waarbij meer lasten als telefonie, internet en verzekeringen via het Huishoudboekje lopen en deelnemers €30 cashback per maand krijgen.
- Rotterdam is gestart en Nijmegen start binnenkort met de pilot gericht op het bieden van inkomenszekerheid voor **inwoners met een uitkering die deeltijd gaan werken**. De verrekening van inkomsten uit deeltijd werk zorgt vaak voor problemen. Dit maakt deeltijdwerk in de uitkering en de overgang van uitkering naar werk spannend en niet zonder risico's. Zie ook het rapport [Als verrekenen een beperking is](#). Met het Huishoudboekje verzekeren we deelnemers van een stabiel inkomen. De gemeente staat garant voor de uitbetaling van het leefgeld door middel van de buffer.

Het Huishoudboekje in de media

Klink op de link van de afbeeldingen om het bericht te lezen.

Hart van Nederland

Trouw Gemeente Utrecht gaat huishoudboekjes van arme gezinnen beheren

AD Gemeente komt met 'huishoudboekje' voor Utrechters met financiële problemen

Proef in gemeenten met betalen vaste lasten om schulden te voorkomen

nrc In de stress uit angst voor schulden
Huishoudboekje Stress over geld belemmert het functioneren van een groep mensen die toch al financieel kwetsbaar zijn. Landelijke maatregelen blijven uit. De gemeente Utrecht biedt nu extra hulp om schulden te voorkomen.

Proef: Gemeente gaat vaste lasten betalen

BINNENLANDS
BESTUUR

UTRECHTSE APP MOET SCHULDEN VOORKOMEN

Nieuws in het Land: digitaal huishoudboekje in Utrecht

DUIC 'Door het Huishoudboekje hoef ik me geen zorgen meer te maken'

Wat levert het Huishoudboekje op voor deelnemers?

Huishoudboekje Utrecht in cijfers

Aantal deelnemers op dit moment	170
Aantal deelnemers totaal	214
Aantal betrokken ketenpartners (inkomen en vaste lasten partijen)	230

'Ik houd de regie over mijn eigen geld, maar heb veel meer rust in mijn hoofd. De stress dat ik rekeningen niet meer kan betalen is weg, want de gemeente helpt mij dat te voorkomen'

Tamara (31 jaar)
Veel wisselende inkomsten,
geen schulden.

Belangrijkste resultaten uit eerste kleinschalige ervaringsonderzoek:

- Deelnemers ervaren het als **een hulpmiddel waar zij zelf regie over hebben**.
- Het huishoudboekje wordt beschouwd als **het uitbesteden van werk**. Deelnemers kunnen de bespaarde tijd naar eigen keuze in andere activiteiten steken.
- Deelnemers vinden het prettig dat **het Huishoudboekje de keuze overneemt in het prioriteren van uitgaven**.
- Huishoudboekje wordt beschouwd als **een veilig hulpmiddel**. De gemeente wordt als overheid in hoge mate vertrouwd. Deelnemers ervaren **de gemeente als samenwerkende partij** die het belang van de inwoner vooropzet
- **Medewerkers van de gemeente krijgen waardering** van deelnemers voor het helpen bij praktische problemen.
- Bij een stressvolle situatie vinden deelnemers **geruststelling** bij medewerkers van gemeente Utrecht.
- Problemen met andere organisaties worden met hulp van medewerkers **snel opgelost**.

Op dit moment wordt een gebruikersonderzoek uitgevoerd in Utrecht en Rotterdam. In september worden de resultaten gepubliceerd.

Dimensie II

De publieke waarde van het Huishoudboekje

Het is een van de eerste Common Ground projecten

Gemeenten hebben een nieuwe, moderne, gezamenlijke informatievoorziening nodig voor het uitwisselen van gegevens. Het huidige stelsel voor gegevensuitwisseling maakt het lastig om snel en flexibel te vernieuwen, te voldoen aan privacywetgeving en efficiënt om te gaan met data. Dat staat de verbetering van de gemeentelijke dienstverlening in de weg.

De community Common Ground is een initiatief van

**VNG Realisatie en
Nederlandse gemeenten**

Vanuit die behoefte is [Common Ground](#) ontstaan. In de kern gaat het bij Common Ground hierom: een hervorming van de gemeentelijke informatievoorziening, door op een andere manier om te gaan met gegevens. Zo koppelen we data los van werkprocessen en applicaties. En we bevragen data bij de bron, in plaats van ze te kopiëren en op te slaan. Met de herinrichting van de informatievoorziening kunnen gemeenten hun dienstverlening en bedrijfsvoering ingrijpend verbeteren. Waardoor ze op een moderne en flexibele manier kunnen inspelen op maatschappelijke opgaven.

Common Ground heeft in korte tijd veel draagvlak en bekendheid gekregen bij overheden en marktpartijen. Inmiddels zijn er verschillende teams gestart met het ontwikkelen van toepassingen volgens de principes van Common Ground. Het Huishoudboekje is een van de eerste toepassingen die in beheer genomen wordt.

We ontwerpen vanuit behoefte van inwoners

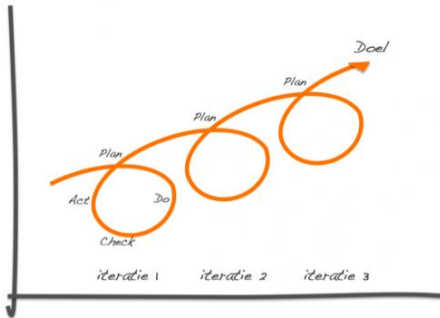
Het Huishoudboekje is ontwikkeld vanuit het perspectief van de inwoner. Waar traditionele Werk en Inkomen ICT-systemen het proces van de organisatie centraal stellen, staat bij Huishoudboekje de inwoner centraal. Dit is een totaal andere benaderingswijze en vraagt ook een andere denkwijze van organisaties en medewerkers. Behoeften van inwoners halen we uit tussentijdse gesprekken met een inwoner of bij interviews met inwoners in gebruikersonderzoek. Daarbij zoeken we continu naar oplossingen en aanpassingen die werken voor de inwoner. Huishoudboekje zorgt voor toegankelijke en begrijpelijke digitale dienstverlening aan inwoners die bij uitstek vaak niet digitaal vaardig zijn.

We werken als community

Gemeenten, leveranciers en VNG Realisatie werken samen. Alle gemeenten worden regelmatig geïnformeerd over doelen en voortgang en kunnen zowel off- als online inbreng leveren. Via community building zorgen we ervoor dat de nieuw ontwikkelde informatiehuishouding daadwerkelijk van en voor gemeenten wordt. Er is een grote betrokkenheid vanuit de Belastingdienst, UWV, SVB, woningcorporaties, zorgverzekeraars en energiebedrijven. Deze partijen zijn verenigd in een stuurgroep, die op onze gemeenschappelijke ambitie stuurt: Financiële stabiliteit voor onze inwoners. Onze wethouder Linda Voortman is de ambassadeur van het Huishoudboekje.

We ontwikkelen incrementeel en iteratief

De projectaanpak van het Huishoudboekje is vernieuwend ten opzichte van de traditionele aanpak van de overheid. Vanaf de start van de ontwikkeling is er gekozen voor een iteratief proces van ontwerpen, bouwen en testen. Ieder tussenproduct is in productie getest en de fase van ontwikkeling en uitvoering lopen continu door en naast elkaar. Bij de start van de bouw van de applicatie is niet bepaald hoe het eindresultaat eruit moet zien. Aan de hand van behoeften van inwoners, een droom en gedeelde uitgangspunten ontwikkelt een team continu. In ieder geval elke twee weken

komen betrokken gemeenten en ontwikkelteam bij elkaar om huidige behoeften, werk en risico's helder te maken, samen te kijken en het plan hierop aan te passen. In dit ritme worden applicaties naar een volgende versie gebracht.

Het huishoudboekje is een ontwikkeling die kwetsbare inwoners ontzorgd.

Uit onderzoek blijkt dat 38% van de Nederlandse huishoudens moeite heeft met rondkomen.² De verwachting is dat dit aandeel de komende tijd gaat toenemen. Juist voor mensen met wisselende inkomsten die maar net kunnen rondkomen is hun financiële huishouding een uitdaging. Huishoudboekje is een innovatie die mensen op een laagdrempelige manier, vrijwillig kan ontzorgen. Mee inwoners kunnen via het Huishoudboekje geholpen worden in vergelijking met budgetbeheer.

Daarnaast kan het Huishoudboekje als afschaal product gebruikt worden voor budgetbeheer en bewindvoering. Er ontstaan doorstroom vanuit zwaardere hulpverlening, zodat we meer ruimte hebben om nieuwe inwoners te ondersteunen. Met het huishoudboekje bedienen we ook een andere (nieuwe) doelgroep. Het gaat om mensen die "te weinig" problemen hebben voor schuldhulpverlening, maar wel ondersteuning kunnen gebruiken. Het voordeel van structurele hulp ten opzichte van een eenmalig gesprek over je budgetplaatje of administratie is dat we echt iets uit handen nemen. Dit bespaart uiteindelijk kosten op de lange termijn (voorkomen problematische schulden) en verbetert de kwaliteit van leven voor deelnemers. Tot slot maar misschien wel het belangrijkste, de relatie tussen inwoner en overheid verbetert door het Huishoudboekje. Deelnemers kiezen zelf voor het

huishoudboekje, ze worden niet verplicht. Daarnaast ervaren ze het contact als positief. Hierdoor groeit het vertrouwen, waardoor het makkelijker is om met mensen in contact te komen en ze eventueel andere hulp aan te bieden.

'Ik maak mij nu minder zorgen om mijn financiën. En ik heb geen angst meer dat ik mijn vaste lasten niet kan betalen en daardoor uit mijn huis kan worden gezet. Dit vind ik fijn.'

Het huishoudboekje vind ik een goed project en ik ben trots op de gemeente!'

Fred (59 jaar)
Wat achterstallige rekeningen,
geen grip op inkomsten en uitgaven.

² Nibud (2019) Geldzaken in de Praktijk 2018-2019. Utrecht: Nibud

Dimensie III

Het Huishoudboekje is inspirerend en aansprekend

Klaar om op te schalen

In 2020 zijn Amsterdam, Nijmegen, Rotterdam en Utrecht (de zogenoemde founder-gemeenten) gestart met VNG Realisatie om het Huishoudboekje generiek bruikbaar te maken. VNG Realisatie heeft het Huishoudboekje benoemd als [icoon project](#). De applicatie van de innovatie wordt op dit moment vervangen door een versie die voldoet aan Common Ground-principes en de Baseline Informatiebeveiliging Overheid. De nieuwe versie wordt generiek waardoor andere gemeenten dit product efficiënter kunnen implementeren. We verwachten dat Nijmegen, Rotterdam en Utrecht in dit jaar de nieuwe versie implementeren. Dan start een fase van opschalen naar meer deelnemende inwoners en meer gemeenten en het beproeven van de nieuwe versie. Er zijn circa 40 gemeenten geïnteresseerd om aan te sluiten.

Common Ground-proof werken levert een open source product op dat herbruikbaar en schaalbaar is voor alle gemeenten. De opschaling naar meer gemeenten is een belangrijk onderdeel van dit project en dat willen wij dit jaar nog realiseren. De lessen en ervaringen worden als documentatie verzameld in een toolbox. Tijdens volgende implementaties worden nieuwe leringen gebruikt om de documentatie beter te maken. Belangrijk is ook dat founder-gemeenten zelf de ontwikkeling en implementatie aansturen, zij kunnen bij uitstek de nieuwe gemeenten adviseren en begeleiden bij de implementatie.

We werken met componenten

We werken met componenten die afgebakende functionaliteit kennen en via gestandaardiseerde interfaces communiceren in plaats van met grote geïntegreerde (silo)systemen. We gebruiken hierbij een lagenmodel waarin we onderscheid maken tussen 'interactie', 'processen', 'integratie', 'diensten' en 'gegevens'. Een hierop gebaseerd informatielandschap stelt gemeenten in staat om wendbaar en innovatief te opereren omdat wijziging of vervanging per component mogelijk wordt. Deze werkwijze maakt het Huishoudboekje bij uitstek herbruikbaar en aansprekend voor andere gemeenten.

Het toekomstplan

2021 is het jaar waarin we starten met de opschaling en samenwerking met nieuwe instappende gemeenten. We zijn daarom bezig om, naast het Huishoudboekje technisch geschikt te maken voor gebruik door andere gemeenten, goede governance-structuren in te richten voor het beheer en doorontwikkeling van het Huishoudboekje. Doordat gemeenten het Huishoudboekje met verschillende doelen kan inzetten (financieel ontzorgen, re-integratie, voorkomen van schulden) en gezien de nieuwe taak die gemeenten krijgen bij de inwerkingtreding van de wet inburgering per 1-1-2022, zijn we ervan overtuigd dat meer gemeenten gaan aansluiten. En daarmee dat nog meer mensen in Nederland gebruik kunnen maken van het Huishoudboekje.

